

2025/2026. tanév

Iskolai forduló

II. korcsoport, 9-10. évfolyam

Írásbeli feladatlap
MEGOLDÓKULCS

Elért pontszám:

Iskola:

Versenyző:

Kedves Könyvtárostánár Kolléga!

A forduló feladatlapja több helyen nyitottabb kérdéseket, alternatív válaszlehetőségeket is lehetővé tevő feladatokat tartalmaz, hiszen az iskolai fordulón van erre a legjobb lehetőség. A megoldókulcs igyekszik ezek értékelésében segítséget nyújtani, de a helyi állomány és a tanulók egyedi válaszai ismeretében Önnek kell döntenie az értékelés bizonyos pontjain.

A források hivatkozásának és adattartalmának könnyebb ellenőrzéséhez kérhetjük a diákokat, hogy a használt forrásokat gyűjtsék egy helyre, hagyják nyitva számítógépükön.

Nagy és Társa fényképészet és festészeti műterme
Fortepan, Hungary - CC BY-SA

A fényképek ma már természetes részei életünknek. Könnyen kerülünk rá fotókra, és a fényképezés sem csak a fotósok kiváltsága. De mit tudunk a fénykép feltalálójáról? Miért ismerik kevesebben, mint sok más dolog feltalálóját? Hogyan állít emléket neki a világ? Ez utóbbinak járjunk együtt utána!

Tanácsok a sikeres feladatmegoldáshoz:

- A fenti problémafelvetést teljes munkád alatt tartsd szem előtt. Minden részfeladat ezt szolgálja.
- Tekintsd át az összes feladatot, mert az egyes feladatok szükségszerűen összefüggenek!
- A feladatokban karikázd be a fontos szempontokat! Pl.:
 - o mennyiségi elvárások,
 - o tartalmi elvárások.

Támogató:

Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő Nemzeti Tehetség Program

1. BÉLYEG?

Az előző tanévben foglalkoztunk e verseny keretében az emlékbélyegekkel. Vajon az első fennmaradt fénykép készítőjéről készült bélyeg?

Sajnálatos módon a bélyegeknél nincsen teljeskörű adatbázisa, mint a könyveknek. A nyomtatott bélyegkatalógusok pedig kevés könyvtárban érhetőek el, így a témában internetes keresővel érdemes kezdeni a kutatást.

a) Milyen keresőkérdéssel célszerű keresni az első fennmaradt fénykép elkészítőjéről?

A személy teljes neve (a vezetéknévét aláhúzva): Joseph Nicéphore Niépce / Nicéphore Niépce

1 pont = Név. 1 pont = Csak a vezetéknév aláhúzása.

A tárgy megnevezése: bélyeg

Érdemes a bélyeg szót más nyelven is beírni! Miért?

1 pont = A téma nem magyar. 1 pont = Teljes szövegben, nincs nyelvfüggetlen keresője, bár fordíthatja a keresőkérdést.

Pl.: A magyar weben kevesebb információ van róla, mert ő nem magyar. Az internetes keresőprogramok az oldalak szövegében keresnek, amik különböző nyelvűek.

És ebben a helyzetben melyik másik két nyelven?

6 pont = Cellánként 1 pont. Indoklással más nyelv is elfogadható.

Nyelv	Indoklás	Fordítás
francia	A feltaláló francia.	timbre
angol	A legelterjedtebb nyelv.	stamp

b) Folytass le néhány keresést!

Adj meg információkat két így talált, a feltalálónak emléket állító bélyegről! Olyat keress, amiről minden ide kellő adatot megtalálsz!

8 pont = Bármely a megadott oldalakon szereplő releváns bélyeg adataiért cellánként 1 pont.

Bélyeg címe, megnevezése	Kibocsátás ideje	Kibocsátó ország	Névérték
1983 EUROPA CEPT La Photographie	1983	Franciaország	1 F 80 c
Joseph Nicephore Niepce and Louis Daguerre	1939	Franciaország	2.25 fr.
View of Notre Dame, 1936	1999	Franciaország	3 fr. + 0,60 fr.
Joseph Nicephore Niepce	1989	Suriname	60 c
Joseph Nicephore Niepce	1983	Wallis & Futuna	75 fr.

Forrásként add meg a weboldalak internetcímét (a főoldalát, ne a találatát)! 2 pont

<https://www.wikitimbres.fr>

<http://www.philatelia.net/>

c) A keresés során biztosan láttad ezt a bélyeget.

Ez egy kicsike papírdarab, de sok minden megtudható róla. Mesélj 4-5 mondatban a bélyeg segítségével a fényképezés történetének e mozzanatáról, annak jelentőségéről legalább tíz ide vonatkozó adattal. Legyen az adatok között minden, ami a bélyegen is szerepel, és legyen benne személynév, hely és dátum is!

Forrás: Tekniska museet [Svédország]

Az aláhúzott adatokért, max. tízért 1-1 pont:

1822-ben a francia Niépce feltalálta a maradandó fénykép készítésének eljárását. Ő 1829-ben társult Daguerre-rel. A találmányt Niépce halála után, Arago 1839.01.07-én jelenti be, majd 1839.08.19-én be is mutatja a Francia Tudományos Akadémián. A francia kormány megvásárolja a szabadalmat és felajánlja a világnak, így közkincs lett, így terjedt el gyorsan a világon. A felajánlás miatt tekintik augusztus 19-ét a fényképezés születésnapjának/ünnepének. Ennek 100 éves évfordulójára jelent meg ez a bélyeg.

1 pont = Minden benne van, ami a bélyegen szerepel: Arago, Niépce, Daguerre, 1822, 1839

1 pont = 4-5 mondatba fogalmazott válasz.

1 pont = Nyelvhelyesség.

a)10	
b)10	
c)13	

2. MÚZEUM?

Egy ilyen fontos eseménynek biztosan a múzeumok is emléket állítanak.

a) Miért állítjuk ezt? Melyek a múzeumok céljai, feladatai? Írj legalább négyet, és emeld ki, hogy ezek közül melyik kapcsolódik a mi eredeti problémafelvetésünkhöz!

4 pont = Múzeumok céljai 1-1 pont, max. 4 pont.

- tárgyi források gyűjtése,
- a társadalom szolgálata,
- szellemi örökség megőrzése, nyilván tartása,
- szellemi örökség bemutatása,
- tudományos kutatás, feldolgozás,
- oktatás, tudásátadás.

1 pont = A kapcsolat megfogalmazása.

Pl.: A szellemi örökség részét képezik az emberiség találmányai, így azoknak is állíthatnak emléket a múzeumok. / A megőrzés, bemutatás állít emléket.

b) Keresd meg azt a két múzeumot a feltaláló szülőhazájában, melyek nem csupán a fényképszetről, hanem kifejezetten annak feltalálójáról szólnak!

8 pont = Cellánként 1 pont.

Múzeum neve:	Nicéphore Niépce's House Museum	Nicéphore Niépce Museum
Települése:	Saint-Loup-de-Varennes	Chalon-sur-Saône
A település jelentősége a témában:	Itt készült a híres fénykép. / Itt dolgozott az eljáráson. / Itt halt meg Niépce.	Itt született.
A múzeumépület jelentősége a témában:	Itt készült a híres fénykép.	nincs / nem tudni

c) Ha hétfőn utazunk oda, nyitva találhatjuk ezeket a múzeumokat?

2 pont: Igen, mindkettőt.

d) Magyarországon mely múzeumokban, kiállítóhelyeken lenne a legnagyobb esélyünk megemlékezést találni a feltalálóról? Add meg kettőnek a nevét és címét! Röviden indokold is választásod?

1 pont = A múzeum pontos neve. 2x

1 pont = A múzeum települése. 2x

1 pont = A múzeum pontos címe. 2x

1 pont = Releváns indoklás.

Pl.:

Magyar Fotográfiai Múzeum - Kecskemét, Katona József tér 12.

cz / Magyar Fotográfusok Háza - Budapest, Nagymező u. 20.

Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ - Budapest, Nagymező u. 8.

Pl.: Ezek fotózással kapcsolatos múzeumok.

e) Ezeket nyitva találhatjuk hétfőn?

2 pont = Releváns válaszonként 1 pont.

A fenti háromból egyik sincs nyitva hétfőn.

a)	5	
b)	8	
c)	2	
d)	7	
e)	2	

3. KÖNYVTÁR?

Az emlékezet kapcsán kerestél már bélyeget, múzeumot. A könyvtárak sem maradhatnak ki!

a) Miért? A könyvtárak miben/hogyan járulnak hozzá egy találmány megismeréséhez, megőrzéséhez? Írj két, e célt is szolgáló funkciót, jellemzőt!

2 pont = Max. 2 jellemző. Pl.:

- A könyvtárak gyűjtik a publikált/közzétett/megjelentetett dokumentumokat/forrásokat.
- A publikált/közzétett információk elérhetők a könyvtárakban.
- Mindenki használhatja, kutathat benne mindenről, találmányokról is.
- Céljuk a tanulás, a megismerés támogatása, ahhoz források biztosítása.

b) Magyarországon van olyan adatbázis, melyben megkereshetjük a hazai könyvtárak adatait. Nézzük ezt az adatbázist! Mi az adatbázis neve?

1 pont = Könyvtárak.hu / Magyarországi Könyvtárak Adatbázisa

Mely intézmény gondozza? Ezt melyik menüből lehetett megtudni?

1 pont = Országos Széchényi Könyvtár / Könyvtári Intézet

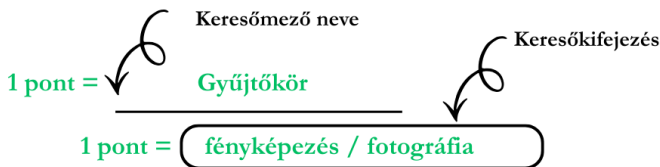
1 pont = Impresszum

Ennek alapján megbízható adatbázisnak látod? Miért?

1 pont = igen

1 pont = az intézmény jellemzése pl.: nemzeti könyvtár, könyvtárakért felelős

c) Melyik keresőmezőbe milyen keresőszót írtál be? Töltsd ki eszerint ezt a képrészletet!

Melyik könyvtárat találtad a témához legjobbnak?

Neve: Pécsi József Fotográfiai Szakkönyvtár = 1 pont

Címe: Budapest, Nagymező u. 20. = 2 pont = 1 pont a település, 1 pont a pontos cím.

Könyvtártípusa: szakkönyvtár = 1 pont

Te milyen feltételekkel, hogyan használhatod?

1 pont = Használhatom.

1 pont = Beiratkozás/olvasójegy szükséges.

1 pont = El kell fogadni a könyvtárhasználati szabályzatot.

1 pont = Előzetesen be kell jelentkezni.

Hétfőn érdemes odamenni? 1 pont = nem

d) Katalógus

Ha megnyitod ennek a könyvtárnak a katalógusát, miben tér el más könyvtárakétól a keresési űrlap? Miből adódik ez a különbség? 2 pont = Az alábúzott tartalmi elemekért 1-1.

Pl.: Vannak speciális/témával/fotózással kapcsolatos keresőmezők (pl.: Fotós, Kiállítással kapcsolatos adatok), mert ez egy szakkönyvtár, ahol a témát részletesebben kell tudni visszakeresni.

Keress Niépce-ről/től a katalógusban! Hány találatod lett? 1 pont = 23 db / 0 db (Aznap ellenőrizendő.)

Válassz egy magyar nyelvű könyvet, és nézd meg, mely hozzád közeli könyvtárban érhető el!

Cím, amit választottál:	1 pont = A fényképezés nagy alkotói / A fotográfia története / Fotográfia / Fotóikonok
Könyvtár, ahol megtaláltad:	1 pont = Településfüggő válasz.
Hogyan találtad meg? Mely adatbázis segített ebben?	1 pont = MOKKA / ODR / közvetlenül a könyvtár katalógusa

e) Keress Niépce-ről/től közvetlenül annak a könyvtárnak a katalógusában, ahol a választott művet megtaláltad!

Melyik adatmezőbe írtad be a nevét? 1 pont = tárgy szó / szerző

Ha nem találtál, annak mi lehet az oka, miközben cím alapján találtál?

1 pont = Könyvtártípusra utalás. / Nincsen teljes könyv róla.

1 pont = A kevésbé részletes feltárás megfogalmazása. / Általánosabb gyűjtőkörre utalás.

Pl.: Egy közkönyvtárban / települési könyvtárban, katalógusában nem dolgoznak fel ilyen részletesen. / Nem vesznek ennyire speciális témájú könyveket.

a)	2
b)	5
c)	11
d)	6
e)	3

4. KÉZIKÖNYVEK?

Az előbb könyvtárakban speciális, fényképészetről szóló ismeretközlő irodalmak után kutattál. Most arra kérünk, hogy a kézikönyvtárban is nézz körül. Milyen emléket állítanak neki a kézikönyvekben?

a) Miért gondoljuk, hogy egy társadalom megbecsülésének, elismerésének vizsgálatára alkalmasak a kézikönyvek? Írj erről 3-4 mondatot úgy, hogy az alábbi szavakból minél többet felhasználj! Válaszodban egyet is érthetsz és vitatkozhatasz is állításunkkal.

4 pont = 11 szó felhasználása.

3 pont = 8-10 szó felhasználása.

2 pont = 4-7 szó felhasználása.

1 pont = 1-3 szó felhasználása.

2 pont = Érthetően fogalmazott szöveg.

1 pont = Következtetés levonása, válasz a kérdésre.

1 pont = nyelvhelyesség, helyesírás

Pl.: A kézikönyvek olyan segédkönyvek melyeknek lényege, hogy tömören összefoglalják a megismerésre érdemes alapinformációkat. Egy kézikönyv, például egy lexikon elismert szerkesztői kollektív, közös munkával gyűjtik össze, rendszerezik, majd a terjedelmi korlátok miatt a lehető legtömörebben megfogalmazzák, mit érdemes tudnunk a témában. Munkájuk eredménye egy olyan kézikönyv, amiben a végtelen mennyiségű információból válogatott, letisztított, így átfogó képet kaphatunk. Egyrészt mutatja, hogy a szerkesztők mit, kit tartanak a társadalom, az emberek számára fontosnak, hasznosnak, elismerésre, emlékre méltónak. Emellett - mivel ezekből gyorsan lehet tájékozódni -, sokan használják, így befolyásolja, hogy mit tudnak egy adott társadalom tagjai.

b) Keress két olyan lexikont, amiben feltételezed, hogy szerepel a „feltalálónk”. Mire jutottál? Válaszodban szerepeljen a lexikon címe, típusa és megjelenési éve, továbbá, hogy megtaláltad-e és milyen részletességgel foglalkozik vele. Ezek alapján pedig vonjál le következtetést arról, hogy milyen emléket állítanak neki.

1 pont = Lexikon címe. 2x

1 pont = Megjelenés éve. 2x

1 pont = A lexikon típusa legalább egy szempontból. 2x

1 pont = Kimondja, hogy benne van-e akár önálló címszóként vagy valamilyen más szócikkben. 2x

1 pont = Értékeli az emlékéllítást.

Pl.: A 2001-ben megjelent Magyar nagylexikonban szerepel Niépce egy rövid szócikkkel. Ez egy általános lexikon és nagylexikon, ami megadja, hogy ő a feltaláló, de ezen kívül csak kevés más adatot ad meg. Állít emléket, mert szerepel benne, de ez a jelentős találmány ettől többet is érdemelne.

Az 1916-ban megjelent Révai nagy lexikona önálló szócikkben emlékezik meg röviden teljesítményéről, amelyben utalnak arra, hogy emléke nem eléggé megőrzött, hiszen nem róla nevezték el a találmányt. Ez is egy általános nagylexikon, ami népszerű is volt, így fontos, hogy emléket állít, de itt is keveset tudhatunk meg róla.

a)8	
b)9	

5. EUROPEANA?

A fényképészet európai találmány, így az Europeana adatbázisban is érdemes emlékek utáni kutatni. Ez kontinensünk kétezer kulturális intézményének kulturális örökségét bemutató adatbázisainak közös keresőfelülete. A találatokat sokféle szempont mentén szűrhetjük benne a jobb oldalon, így könnyű több szempontból áttekinteni.

a) Milyen típusú dokumentumokat, emlékeket találál „feltalálónkról” ebben az adatbázisban?

Adj meg három képi és három szöveges dokumentumféleséget!

3 pont = az alábbi dokumentumtípusok közül max. 3-ért adható 1-1 pont.

bélyeg, boríték, fénykép, képeslap, reklámkártya, könyvillusztráció, metszet

3 pont = az alábbi dokumentumtípusok közül max. 3-ért adható 1-1 pont.

levél, kézirat, könyv, monográfia, levéltári dokumentum, anyakönyvi kivonat, keresztlevél, szerződés, hivatalos dokumentum, orvosi lelet, útlevél

b) Hány magyarországi forrásból származó dokumentum van róla jelenleg?

1 pont = 1 db

Jellemezd az egyiket adatlapjai és a dokumentum tartalma alapján! Mi ez? Mi köze feltalálónkhoz? Miért érdekes szerinted? Hogyan viszonyul a találmányra való emlékezéshez? Legalább 5 információt tartalmazzon válaszod!

5 pont = Az alábbiúzott vagy más releváns információnként 1-1 pont. Maximum 5 pont.

1 pont = Valamilyen érdekesség megfogalmazása.

1 pont = Nyelvhelyesség.

1 pont = A kérdésre adott válasz összefüggő szöveg.

Pl.: Az Europeana adatbázisban elérhető dokumentum egy budapesti műtermi fotó hátlapja, 1898-as dátummal ellátva. A kép Nagy és Társa műtermében készült, akik a cégérjük/logójuk részeként a fényképezés feltalálóinak, köztük Niépce arcképét is megjelenítették. A képet Balázs István adományozta a Fortepan adatbázisnak, de a Manda adatbázisban is kereshető.

A kép érdekessége számomra, hogy ez a cég egyszerre foglalkozik fényképészettel és festéssel. / Érdekesség, hogy Talbot is szerepel a tisztelt elődök között, aki egy másik fényképészeti eljárással dolgozott.

Ez a hátlap jól mutatja, hogy ezek a magyar fényképezészek tisztelték és emléket is állítottak elődeiknek.

a)6	
b)9	

6. KÖVETKEZTETÉS?

Hogyan állít emléket a fénykép feltalálójának a világ? – tesszük fel újra a kérdést.

a) Mostani kutakodásod eredményeit is felhasználva fogalmazd meg 4-5 mondatban, hogy szerinted kellő emléket állítottunk-e neki!

5 pont = A feladatokban és/vagy válaszaiban szereplő információk, szempontok közül max. 5-ért 1-1 pont adható.

1 pont = Nyelvhelyesség.

1 pont = A kérdésre adott válasz összefüggő szöveg.

1 pont = A válasz a feladatlap szituációjának, problémafelvetésének megértését mutatja.

Pl.: Niépce hazájában, Franciaországban sokféle módon állítanak emléket neki és találmányának. Szülővárosában és a feltalálás helyszínén is van kifejezetten az ő életének, munkájának emléket állító múzeum. Emellett számos bélyeg jelent meg többféle évfordulóra. Magyarországon rövid, többnyire ugyanazokat az információkat ismétlő leírásokat lehet találni róla lexikonokban, weboldalakon és több fotós szakkönyv is tartalmazza nevét, de például önálló könyv nem foglalkozik vele. Bár keresve lehet róla információkat találni, Daguerre sokkal ismertebb lett azáltal, hogy az eljárás elnevezése az ő, és nem Niépce nevét tette közismertté, halhatatlanná. Az eljáráshoz és annak elterjeszthetőségéhez Daguerre is hozzájárult, de az ötlet, a találmány nem az övé, így Niépce szerintem ettől több figyelmet is kaphatna.

b) Ezek alapján emelj ki két információt a feltalálóról és/vagy találmányáról, amit érdemes tudni!

Az adatokhoz természetesen adjál forrást is!

2 pont = 2 releváns adat.

Egy hivatkozást értékelünk e szerint:

4 pont = Az alábbi bibliográfiai azonosító adatok helyes megadásáért 1-1 pont:

szerzőség (ha valóban nincs és nem írt, akkor jár a pont), cím (alcímmel, ha van), megjelenési adatok (hely és/vagy kiadó) vagy bennfoglaló mű adatai, év

1 pont = Nem ír oda nem illő adatot. (Terjedelemért, ISBN-ért nem jár pontlevonás.)

1 pont = A dokumentumtípusnak megfelelő minden, az azonosításhoz szükséges/szükséges adat szerepel.

1 pont = Egy elterjedt hivatkozási stílusnak megfelelő adatsorrend, központosítás.

a)8	
b)9	

Köszönjük, hogy részt vettél ebben a munkában!